

Anna Rynkowska-Sachse
Sopocka Szkoła Wyższa

**Współczesne centra turystyczne w naturalnym
krajobrazie Namibii na przykładzie realizacji
Nina Maritz Architects**

Obecnie na świecie maleje liczba zachowanych w całości krajobrazów naturalnych, ponieważ są one uzupełniane różnej jakości współczesną zabudową. Według Wang Shu, zdobywcy nagrody Pitzkera w roku 2012 w dziedzinie architektury, zabudowa nie jest bez znaczenia. Architekt ten uważa, że współczesne budynki nie powinny zmieniać lokalnego krajobrazu, mają być spójne z otoczeniem – przy ich projektowaniu należy uwzględniać kulturę miejsca i przyszłe potrzeby jego użytkowników zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Namibia jest przykładem kraju o zachowanym krajobrazie naturalnym, w którym można wskazać wartościowe przykłady współczesnych obiektów harmonijnie z nim zintegrowanych. W związku z rozwojem turystyki, w Namibii powstają centra turystyczne (*visitors' centres*), letnie domki lub domy położone z dala od zabudowań (*lodge*), kurorty, pola kempingowe, farmy dla gości, otwarte muzea (*living museums*) i stacje benzynowe, które w różnym stopniu ingerują w krajobraz naturalny. Zwłaszcza centra turystyczne, jako część infrastruktury turystycznej, lokalizowane są w pobliżu ważnych miejsc stanowiących dziedzictwo narodowe Namibii. Niektóre z tych obiektów, oprócz zasadniczej funkcji polegającej na informowaniu zwiedzających o miejscu, wskazują na wagę zachowania krajobrazu naturalnego, chroniąc go jednocześnie dzięki odpowiedniemu wykorzystaniu współczesnej architektury – zilustrowano to przykładami realizacji projektów Nina Maritz Architects.

Turystyka i walory naturalne Namibii

W Namibii występowanie niezwyklej flory, fauny oraz krajobrazów naturalnych przyczyniło się do dynamicznego rozwoju turystyki, która stanowi dziś jedno z głównych źródeł utrzymania jej mieszkańców. Z turystyki pochodzi 14% produktu krajowego brutto, zatrudnienie dzięki niej ma 22% ludności, a spośród 1,3 mln przyjeżdżających do Namibii gości z zagranicy 84%

to turyści. W związku z tym Ministerstwo Środowiska i Turystyki w Namibii postanowiło uczynić z turystyki główne źródło dochodu narodowego, co ma pomóc również w zmniejszeniu bezrobocia i ubóstwa oraz w rozwoju terenów wiejskich. W Namibii, oprócz turystyki wysokobudżetowej, rozwija się turystyka niskobudżetowa, w ramach której turyści bez opieki przewodnika zwiedzają kraj, co wiąże się z powstawaniem wielu dostępnych centrów turystycznych i informacyjnych. Istotnym czynnikiem wpływającym na formowanie ich architektury w krajobrazie naturalnym jest zawarcie przez Namibię (jako pierwszy kraj na świecie) zapisu o ochronie środowiska w swojej konstytucji – według niego „środowisko naturalne jest najwyższą wartością podlegającą ochronie w ramach własności prywatnej i państwowej”. Dlatego też 15% powierzchni kraju zostało przeznaczone na parki narodowe i zabezpieczone przed niekontrolowanym rozwojem komercyjnym i rolniczym. Taki zapis w konstytucji oznacza zobowiązanie Namibijczyków do rozwoju infrastruktury turystycznej, ale z minimalnym wpływem na środowisko naturalne. Specyficzne projektowanie współczesnej architektury uwzględniające krajobraz naturalny jako wartość leży w interesie zarówno Namibijczyków, jak i turystów, którzy coraz częściej odwiedzają Namibię ze względu na przepiękne walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz z powodu większego bezpieczeństwa w porównaniu z innymi krajami Afryki.

W Namibii znajduje się kilka z najbardziej zadziwiających krajobrazów w Afryce. Między innymi można tu wymienić Sossusvlei – największą słoną i gliniastą nieckę (*pan*) położoną między wydymami z czerwonego piasku, o wysokości 200 m, zaokrąglone granitowe szczyty Spitzkoppe o wysokości do 700 m lub Skeleton coast z kamienisto-piaszczystą linią brzegową. Na obecny charakter flory i fauny oraz różnych form ukształtowania terenu Namibii wpłynęły klimat i przekształcenia geologiczne zachodzące wiele milionów lat temu. W efekcie krajobraz Namibii jest bardzo zróżnicowany, między innymi pod względem wegetacji, która występuje w pięciu obszarach jako pustynia, półpustynia, obszary przejściowe – sucha sawanna, suche obszary leśne z charakterystycznymi drzewami mopane oraz podmokłe obszary lesiste. Namibia, mimo że jest krajem wyżynnym o średniej wysokości

Il. 1. Krajobraz naturalny Namib-Naukluft Park (fot. A. Rynkowska-Sachse)

1500 m n.p.m., jest zróżnicowana pod względem topograficznym. Składa się z czterech różnych wysokościowo obszarów. Większość powierzchni kraju zajmuje rozległy płaskowyż – Centralna Równina – o wysokości 700–1500 m n.p.m. Tworzą ją zróżnicowane krajobrazy – góry (Góry Naukluft), równiny o skalnych formacjach ukształtowanych przez wulkany, koryta rzek płynących tu miliony lat temu oraz piaszczyste doliny. Centralna Równina opada ku wschodowi, gdzie przechodzi w porośniętą roślinnością czerwone wydmy Kalahari. Na północny-wschód od Etosza graniczy z równinami Kavango i Caprivi, a na zachodzie – z nadbrzeżną niziną – pustynią Namib, która pokrywa pas o szerokości 50–140 km ciągnący się wzdłuż wybrzeża Oceanu Atlantyckiego. Pustynia ta jest jedyną piaszczystą pustynią przybrzeżną na świecie, która obejmuje rozległe obszary wydmowe, wyróżniające się występowaniem mgieł – z tego powodu została wpisana na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Badania terenowe

W niezwykle krajobrazy Namibii wpisują się współcześnie zaprojektowane centra informacji turystycznej. Analiza tych obiektów jako infrastruktury turystycznej zlokalizowanej w krajobrazie naturalnym stanowi część badań terenowych, które autorka wspólnie z Jakubem Sachse przeprowadzili w roku 2013 w czasie rocznego pobytu w Namibii. Badania polegały między innymi na wyszukaniu wartościowych współczesnych obiektów wpisanych w krajobraz Namibii, między innymi centrów informacji turystycznej, a następnie na analizie ich specyficznej lokalizacji, relacji z otoczeniem oraz środków architektonicznych, które zostały zastosowane do wpisania obiektów w krajobraz. W wypadku wybranych centrów turystycznych autorka uzyskała dodatkowe informacje dzięki pracy i rozmowom z architektami (Nina Maritz, Dennis McDonald) w biurze projektowym Nina Maritz Architects. W przeprowadzonych badaniach terenowych analiza środków architektonicznych zastosowanych w centrach turystycznych dotyczyła takich elementów, jak: wielkość, forma (scalony, rozczłonkowany), funkcja, kolor, konstrukcja, zastosowane materiały, detale, wzajemna interakcja tych elementów, ich twórcze wykorzystanie przez architekta, a także zaangażowanie lokalnej ludności w proces budowy i użytkowania obiektu. W analizie istotna była przede wszystkim próba odpowiedzi na pytanie, czy dany obiekt wpisuje się w charakter krajobrazu, zdefiniowany przez Carys Swanwick jako „odmienny, rozpoznawalny i spójny wzór elementów w krajobrazie, które sprawiają, że jeden krajobraz jest inny od drugiego”. Każdy krajobraz ma swoją charakterystykę oraz kluczowe określające go elementy, wśród których można wymienić na przykład: kierunek spadku terenu, rodzaj szaty roślinnej i jej wzór, obecność zabudowy, jej typ (tradycyjna lub współczesna) i intensywność, występowanie materiałów naturalnych w terenie i ich zastosowanie w obiektach, możliwość prowadzenia dalekich obserwacji czy stopień zadbania obszarów uprawnych (zadbane lub nie). Uzyskane w ten sposób informacje pozwoliły ocenić, w jakim zakresie centra te wpisują się w nurt współczesnej architektury, czerpią z lokalnej tradycji oraz zachowują harmonię z krajobrazem. W przeprowadzonej analizie zauważono, że wybrane obiekty wywierają minimalny wpływ na otoczenie, chronią tożsamość miejsca i integralność kul-

turową społeczności dzięki lokalizacji obiektów z dala od obszarów zamieszka-
nych przez lokalną ludność (wioska). W tym kontekście szerszego omówienia
wymagają wybrane centra informacji turystycznej ze względu na ich specyficzną
lokalizację, relacje z otoczeniem oraz środki architektoniczne.

Nina Maritz Architects

Wybrane centra informacji turystycznej zostały zaprojektowane przez Nina Maritz Architects – biuro architektoniczne z Namibii, w którym autorka pracowała w roku 2013. Właścicielem biura jest Nina Maritz – główny architekt i absolwentka Wydziału Architektury prestiżowego University of Cape Town. Biuro, które założyła w roku 1998 w Windhoek, w stolicy Namibii, specjalizuje się w projektach *sustainable design*, ukierunkowanych na rozwój społeczności lokalnych. Istotne w pracy nad projektami są dbałość o zachowanie harmonii ze środowiskiem naturalnym oraz szukanie innowacyjnych rozwiązań. Wyrazem tego jest między innymi przebudowanie własnego biura w duchu *sustainable design*. Dla Niny Maritz miarą wartości projektu jest jego właściwe funkcjonowanie, czyli minimalny wpływ na środowisko oraz prawidłowa komunikacja w budynku i jego najbliższym otoczeniu. Architekt jest rozpoznawana w świecie ze względu na innowacyjny, kreatywny i oszczędny (czyli wykorzystujący tanie lokalne materiały w celu zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko) oraz oryginalny *sustainable design*. Biuro Nina Maritz Architects projektuje szkoły, kliniki, biblioteki, sklepy, biura, domy oraz obiekty turystyczne – centra turystyczne i *lodge* – zarówno dla klientów indywidualnych, jak i firm państwowych czy zagranicznych, agencji rządowych oraz organizacji pozarządowych. Najbardziej znanym projektem biura Nina Maritz Architects jest budowa Habitat Centre (2002). To obiekt-eksperyment, w którym zastosowano rozwiązania *sustainable design*. Innymi znanymi budynkami są między innymi Twyfelfontein Visitors' Centre, Fish River Visitors' Centre, Uibas-Oas Crystal Market i Visitor Information Centre. Nina Maritz często jest proszona o konsultacje jako specjalista w dziedzinie *sustainable design*. Obecnie wykłada jako architekt na UNNC w Ningbo w Chinach.

Centra informacji turystycznej

Centrum turystyczne jest to budynek zlokalizowany przy określonej atrakcji lub ważnym miejscu (dominanta, wykopaliska, park narodowy itp.), który dostarcza informacji turystycznych na temat danego obszaru. W centrum turystycznym zwiedzający może otrzymać interesujące informacje o tym miejscu, a także innych atrakcjach oraz o możliwościach zakwaterowania w okolicy. Dodatkowo centrum organizuje edukacyjne wystawy, pokazy artefaktów oraz pełni funkcję koordynacyjną w wypadku, gdy w celu odwiedzenia konkretnego miejsca wymagane są specjalne pozwolenia lub np. udział w wycieczce przewodnika. Visitors' centre zlokalizowane w Republice Południowej Afryki określa się jako „niewielki wielofunkcyjny pawilon usytuowany na wejściu do rezerwatu lub terenu objętego ochroną. Obiekt zaprojektowany jest w taki sposób, aby odzwierciedlał architektoniczny język infrastruktury turystycznej. Program funkcjonalny obejmuje: przestrzeń powitalną, zaplecze kuchenne, biuro administracyjne, przestrzeń ekspozycyjną i toalety. [...] Obiekt jest zintegrowany z miejscem [...]”. Centrum turystyczne jako część infrastruktury turystycznej ma za zadanie umożliwić dostęp do miejsca turystom krajowym i zagranicznym, przybliżyć im walory atrakcji turystycznej, a jednocześnie uświadomić wartość, jaką stanowi zachowany krajobraz naturalny w tym miejscu i ochronić go przy tworzeniu współczesnej architektury. Spośród centrów informacji turystycznej zaprojektowanych przez Nina Maritz Architects przedstawiono: Twyfelfontein Visitor's Centre, Fish River Canyon Visitors' Centre, Uibas-Oas Crystal Market i Visitor Information Centre.

Najbardziej prestiżowym centrum turystycznym zaprojektowanym przez Nina Maritz Architects jest Twyfelfontein Visitors' Centre. Pełni ono funkcję centrum dla zbioru 5000 prehistorycznych rytów i rysunków naskalnych wykonanych przez plemię Sanów około 2000–6000 lat temu. Rysunki te są objęte szczególną ochroną UNESCO. Przedstawiają one nosorożce, słonie, strusie i żyrafy, ślady zwierzęce i ludzkie, postaci ludzkie w kolorze czerwonej ochry oraz mapy zbiorników wodnych i stanowią dokumentację życia ówczesnych mieszkańców tych terenów, systemu wierzeń, rytualnych praktyk i obyczajów. Według teorii archeologicznej rysunki przedstawiają taniec transowy szamana

Il. 2. Twyfelfontein Visitors' Centre (fot. A. Rynkowska-Sachse)

przygotowującego oczyszczenie rytualne wykonywane przed łowami. Centrum zlokalizowane jest w odległej części północno-zachodniej Namibii w Twyfelfontein, w suchym klimacie cieplej pustyni, który charakteryzuje się wysokimi temperaturami i małymi opadami w porze letniej. Ubogą glebę pokrywa sawanna wyżynna. Obiekt znajduje się u wejścia do szerokiej doliny z niskimi drzewami, zwieńczonej klifem z czerwonego piaskowca, która stała się galerią skalnych rysunków na otwartym powietrzu. Zgodnie z sugestią archeologów centrum zostało usytuowane z dala od rysunków i poza zasięgiem wzroku, tak aby zwiedzający mógł sobie wyobrazić prehistoryczny krajobraz bez współczesnych ingerencji. Budynek jest jednokondygnacyjny i ma częściowo otwartą strukturę, która chroni zwiedzających przed słońcem, upałem i wiatrem oraz umożliwia podziwianie naturalnego krajobrazu. Takie rozwiązanie rozwija w zwiedzających wrażliwość na otoczenie i sprawia, że mało widoczny od strony drogi obiekt wpisuje się w krajobraz. Przyczynami powstania centrum były konieczność zabezpieczenia rysunków przed skutkami nasilającego się ruchu turystycznego i stworzenie zaplecza informacyjno-administracyjnego.

W ocenie autorki centrum zostało dopasowane do charakteru krajobrazu dzięki różnym środkom architektonicznym. Duży wpływ na całościowe ukształtowanie obiektu miały wskazówki World Heritage Committee o konieczności jego integracji z najbliższym otoczeniem. Dla architektów inspiracją był naturalny charakter krajobrazu – między innymi skalne nawisy czy oparte o siebie głązy, które tworzą wąskie przejścia. Ważne były również schronienia Sanów – jaskinie i szałaszy zbudowane z chrustu pokrytego kępkami traw. Ostatecznie ideą dla formy i organizacji przestrzennej budynku stał się szkielet zwierzęcia będącego wyobrażeniem z drugiego etapu transu. Taką formę uzyskano dzięki konstrukcji wykonanej na miejscu z zespalanych stalowych wiązarów, przykrytej kawałkami rdzawej blachy. Organizacja przestrzenna wnętrza przygotowuje widza na doświadczenie „z innego świata” – wycieczkę do istniejących rysunków naskalnych, a wizualne połączenie przestrzeni wewnętrznych z otoczeniem sprawia, że otoczenie to jest częścią wnętrza. Trasa w budynku zaczyna się od recepcji, a następnie przechodzi do „komnaty przeżyć”, czyli okrągłej przestrzeni oświetlonej naturalnym światłem wpadającym przez wycięcia w formie geometrycznych znaków. Na etapie koncepcji założono, że budowla ma być wzniesiona przy wykorzystaniu naturalnych i przetworzonych materiałów, bez użycia cementu. W obiekcie zastosowano gabiony (siatki z drutu wypełnione gruzem z poprzednich fundamentów oraz kamieniami z okolicy) oraz trzcinę zebraną przez bezrobotnych z pobliskiej rzeki, którą zaizolowano sufity – w ten sposób nawiązano do tradycyjnego sposobu budowania Sanów. W konstrukcji użyto stali zamiast drewna ze względu na jego ograniczoną trwałość w ekstremalnie suchym klimacie oraz kosztowne zabezpieczenia przed termity. W obiekcie w kreatywny sposób wykorzystano również dwustulitrowe beczki po oleju i denka, które są obcym elementem w krajobrazie, ale swoją kolorystyką (rdza, kamień) doskonale się w niego wpasowują. Wprowadzone detale (piony wentylacyjne przypominające szyje żyraf, geometryczne znaki wycięte w stali, ściany i drzwi wykonane z zespalanych pokryw oraz dachówki z pociętych na cztery części beczek) nie dominują w obiekcie i wpisują się w kolorystykę otoczenia. Architekci, kierując się założeniami *sustainable design*, starali się również ograniczyć ingerencję w otoczenie. W efekcie pobliskie źródła

ło wody pozostało nienaruszone jako historyczne i służy miejscowej zwierzynie. Natomiast woda jest dostarczana do centrum ciężarówkami raz na tydzień i magazynowana w niewidocznym zbiorniku zakopanym w ziemi. Obiekt jest rozkładany i przystosowany do niskoenergetycznego recyklingu, a interakcja zaprojektowanych elementów oraz ich twórcze wykorzystanie powodują, że centrum integruje się z charakterem krajobrazu.

Il. 3. Fish River Canyon (fot. J. Sachse)

Kolejną atrakcją turystyczną, a zarazem pomnikiem narodowym, jest Fish River Canyon znajdujący się w południowej Namibii. To drugi co do wielkości po Kanionie Kolorado kanion na świecie, a największy kanion w Afryce – ta wielka rozpadlina ma 160 km długości, 27 km szerokości, 550 m głębokości. Znajduje się on w strefie klimatu ciepłej pustyni, charakteryzującej się rzadko, lecz intensywnie występującymi opadami w ciągu roku, w suchym obszarze porośniętym sawanną wyżynną z karłowatymi krzewami. Koryto tego ogromnego kanionu wypełnia się wodą tylko przez kilka miesięcy w roku. Na jego skraju

na płaskim terenie usytuowano Fish River Canyon Visitors' Center. Z tego miejsca zwiedzający mogą podziwiać ogrom kanionu. Obiekt składa się z tarasu widokowego z ławkami i stolikami, z dwu wiat, zespołu toalet publicznych oraz stałej wystawy informacyjnej tłumaczącej zjawiska geologiczne oraz zapoznającej z ludnością zamieszkującą te tereny kiedyś i obecnie. Centrum to odgrywa rolę miejsca, skąd można obserwować kanion, przystanąć na odpoczynek i posiłek w cieniu oraz zapoznać się z historią omawianej atrakcji turystycznej. W tym wypadku zadaniem architektury było wpasowanie się w charakter krajobrazu w sposób niestanowiący dla niego konkurencji. Inspiracją dla kształtu centrum było równoległe powtórzenie linii kanionu w formie powiększonej platformy, która wsparta jest o kamienny mur. Za murem schowano toalety publiczne zamykane ogromną bramą, a do muru od strony parkingu przymocowano zacienione daszkiem tablice informacyjne. W opinii autorki centrum wpisuje się w krajobraz dzięki otwartej strukturze i zastosowanym materiałom (kamienie, gałęzie, stal). Wiaty o morficznym kształcie przypominającym ryby, oparte są na stalowej konstrukcji przykrytej gałęziami, co nawiązuje do schronień budowanych przez zamieszkujące te tereny ludy Nama. Ich daszki z jednej strony chronią zwiedzających przed słońcem, ale zarazem z założenia nie zabezpieczają przed deszczem i burzami, co jest świadomym rozwiązaniem zastosowanym przez Nina Maritz Architects. Małą architekturę, czyli siedzenia i ławy, zaprojektowano z galwanizowanej stali, dzięki czemu są odporniejsze na zniszczenie, a ich elementy zakotwiono w podłożu, chroniąc się w ten sposób przed ciekawością szympanсів, co zresztą świadczy o znajomości charakteru okolicy przez architekta.

Centrum Uiba-Oas Cooperative Crystal Sales Market pełni dwie funkcje: rynku i, częściowo, informacji turystycznej o zasobach regionu, czyli kamieniach półszlachetnych i kryształach. Obiekt ten znajduje się w zachodniej Namibii przy głównej turystycznej drodze Windhoek–Swakopmund w pobliżu Spitzkoppe w regionie Erongo. To parterowy, zadaszony budynek stanowiący kolejny etap długofalowego projektu, który powstał z myślą o mieszkającej w pobliżu społeczności ubogich górników. W centrum znajduje się rynek, na którym społeczność ta, aby przeżyć, sprzedaje wydobyte

II. 4. Uiba-Oas Cooperative Crystal Sales Market (fot. A. Rynkowska-Sachse)

w okolicy kryształ y i kamienie półszlachetne. Zanim powstało centrum, górnicy wykładali kamienie na prowizorycznych straganach bez zadaszenia i sprzedawali je przyjezdnym turystom za bezcen, nie zdając sobie sprawy z ich wartości. Rozumiejąc trudne położenie górników, w imię sprawiedliwej sprzedaży, Unia Europejska jako organizacja sfinansowała projekt budowy tego centrum pod auspicjami Erongo Regional Council. W tym wypadku, ze względu na ograniczony budżet, zadaniem architekta było zaprojektowanie obiektu, który stworzyłby warunki do sprzedaży kamieni, ale także sprawienie, by do jego budowy wykorzystano lokalne, niedrogie i przetworzone materiały oraz by zaangażowano w nią lokalną społeczność. Forma budynku przypomina okoliczne prowizoryczne domy i ma obły kształt. Centrum zbudowane z gabionów wypełnionych kamieniami spod Spitzkoppe w naturalny

sposób wpisuje się w krajobraz. Na teren rynku wchodzi się przez dwie duże ażurowe bramy. Stragany ustawiono wzdłuż ścian, a całość przykrywa zespół nieregularnych daszków. W budowę gabionów zaangażowano lokalną ludność jako niewykwalifikowanych robotników, których wcześniej przeszkolono w odpowiednim zakresie (Nina Maritz własnoręcznie wykonała rysunki w celu wyjaśnienia wykonawcom sposobu budowania). Ze względu na ograniczony budżet, architekt zastosował rozwiązanie *low-tech* łatwe w budowaniu i w utrzymaniu. Dzięki wykorzystaniu naturalnych materiałów obiekt wtapia się w krajobraz i jest prawie niezauważalny od strony drogi, podobnie jak pobliskie domostwa górników. Drugi etap rozbudowy, będący w trakcie opracowania, ma podnieść komfort zwiedzających i sprzedających. Niestety w projekcie tym architekt zrezygnował z obłej formy obiektów odpowiadającej otoczeniu, zastępując ją sześciokątnym budynkiem. Dodatkowo naturalny kamień zamienia się na cegłę, co również jest elementem obcym w krajobrazie.

Podsumowanie

Namibijski krajobraz naturalny jest niezwykle interesujący i stanowi największą wartość tego kraju. Uwzględnienie jego piękna jako wartości już na etapie wstępnego projektu przyczynia się do zachowania harmonii ze środowiskiem naturalnym zarówno z perspektywy turystów, jak i lokalnej społeczności. Przedstawione centra turystyczne, wpasowane w krajobraz naturalny, stanowią pozytywny przykład świadomego projektowania i promowania turystyki w Namibii oraz ochrony krajobrazu naturalnego przez współczesną architekturę. Zwłaszcza w dobie globalizacji ochrona krajobrazów naturalnych i kulturowych staje się szczególnie ważna, w większym stopniu stanowi bowiem o tożsamości narodowej niż kiedykolwiek przedtem. Przykład Namibii, gdzie ochrona środowiska naturalnego jest prawnie usankcjonowana, pokazuje, że dzięki świadomemu tworzeniu współczesnej architektury możliwe jest zachowanie krajobrazów naturalnych i przenikanie się tym samym afrykańskiej tradycji z nowoczesnością.

Bibliografia

- Malan J. S., *Peoples of Namibia*, The San, Rhino Publishers, Pretoria 1995, s. 107.
- Maritz Nina, *Renovation of Canyon Viewpoint. Fish River Canyon. Southern Namibia*, „Digest of Namibian Architecture” 2011, s. 10–11.
- Maritz Nina, *Uiba-Oas Cooperative Crystal Sales Market. Erongo Region*, „Digest of Namibian Architecture” 2011, s. 8.
- Maritz Nina, McDonald Dennis, *Twyfelfontein: Visitors' Interpretative Rock Art Centre*, „Digest of Namibian Architecture” 2006, s. 20–24.
- Stols Chris (ed.), *New Namibian School Atlas*, Macmillan Education Namibia Publishers (Pty) Ltd., Windhoek 2012, s. 17–20.
- Stretton Richard, *A Landscape Approach to architecture: Hopewell Visitors' centre – a recycled landscape*, „Journal of the South African Institute of Architects” 2014, No 67, s. 12.
- Swanwick Carys (ed.), *Land Use Consultants 2002: Landscape Character Assessment. Guidance for England and Scotland*, The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage, http://www.heritagecouncil.ie/fileadmin/user_upload/Planning/LCA_CPD/LCA_CPD_Sep_2011/Reports/LCA_Guidance_for_England_and_Scotland.pdf (dostęp: 10.12.2015).
- Van Schalkwyk Rieth (ed.), *Namibia Holiday & Travel: Tourism*, Venture Publications, Windhoek 2012, s. 22–23.
- <http://mgafrica.com/article/2014-11-27-10-characteristics-unique-to-namibia-that-should-be-celebrated/> (dostęp: 12.12.2015).
- <http://www.pritzkerprize.com/2012/announcement> (dostęp: 10.06.2015),
- <http://whc.unesco.org/en/list/1255> (dostęp: 7.03.2014).

Summary

Contemporary visitors' centres in the natural Namibian landscape based on the examples of Nina Maritz Architects

There are fewer and fewer places in the world where natural landscape is preserved and at the same time contemporary architecture does not harm it. Namibia is one of the countries that has managed to combine these two issues. It is endowed with natural tourism attractions and a beautiful landscape – the Namib Desert – the oldest and driest desert in the world, the Fish River Canyon – the longest gorge in Africa, Twyfelfontein – one of the largest concentrations of rock engravings in Africa included on the UNESCO World Heritage Site. Lately these sites have become a tourist destination due to its uniqueness and to the fact that Namibia is a very safe country compared to other African ones. This resulted in a dynamic development of tourism as an important source of income of Namibians. Visitors' center are one of the tourist facilities built close to the sites forming a part of the national Namibian heritage that can significantly either positively or negatively affect the natural landscape. The positive purpose of visitors' centers is to facilitate public appreciation of the value of the specific cultural or natural heritage features, by providing education and raising public awareness about the heritage and the value of natural landscape that is to be preserved in this place and protected in the spirit of contemporary architecture.

The aim of the article is to present contemporary visitors' centers in Twyfelfontein, the Fish River Canyon and Uiba-Oas obok Spitzkoppe realized by Nina Maritz Architects, which fit-well into the natural landscape of Namibia and to determine how the architect has succeeded in achieving it, what ideas and solutions in terms of scale, form, color, materials, details, environmentally friendly design and cultural issues she applied in order to maintain the harmony with the surrounding. These studies will show how African tradition and modernity mingles in visitors' centers based in the Namibian landscape.